

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN DÜŞÜNME STİLLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

INVESTIGATION OF CLASSROOM TEACHERS' THINKING STYLES IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Hasan Güner BERKANT**

Leyla TÜZER***

Öz

Bu çalışmanın genel amacı, sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Çalışma betimsel tarama modelindedir. Çalışmanın örneklemini Kahramanmaraş ili Onikişubat, Dulkadiroğlu ve Türkoğlu ilçelerindeki 13 ilkokulda görev yapan toplam 171 (74 kadın, 97 erkek) sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Sternberg ve Wagner (1992) tarafından geliştirilen ve Sünbül (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan "Düşünme Stilleri Ölçeği" kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin sırasıyla en çok yasama düşünme stilini, hiyerarşik düşünme stilini ve yürütme düşünme stilini; en az ise anarşik düşünme stilini, muhafazakâr düşünme stilini ve içsel düşünme stilini kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca düşünme stili açısından yaşa ve cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Medeni durum değişkenine göre, evli öğretmenlerin daha çok muhafazakâr düşünme stilini kullandığı, mesleki kıdem değişkenine göre ise 6-15 yıl arası çalışanların 1-5 yıl çalışanlara göre muhafazakâr düşünme stilini daha çok kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Düşünme Stili, Sınıf Öğretmeni.

Abstract

The main purpose of this study is to investigate classroom teachers' thinking styles in terms of various variables. This study is based on correlational survey model. The sample consists of total of 171 (74 female, 97 male) classroom teachers who work in 13 primary schools in Kahramanmaraş's Dulkadiroğlu, Türkoğlu and Onikişubat districts. "The Scale of Thinking Style" which was developed by Sternberg and Wagner (1992) and adapted into Turkish by Sünbül (2004) was used as data collection tool. It has been found that classroom teachers are to use respectively mostly legislative thinking style, hierarchic thinking style, and executive thinking style; but at least anarchic thinking style, conservative thinking style, and internal thinking style. In addition, significant differences were not found between the teachers' thinking styles in terms of their ages and genders. According to the marital status variable, married teachers are to use conservative thinking style. According to the seniority variable, the teachers who have worked for 6-15 years use conservative thinking style more than the teachers who have worked for 1-5 years.

Keywords: Thinking Style, Classroom Teacher.

1. GİRİŞ

Bilginin hızla çoğalması ve bunun sonucunda insan yaşamındaki etkisinin ve öneminin artmasıyla birlikte ortaya çıkan bilgi toplumu kavramı, en genel biçimiyle bireylerin bilgiyi bir yaşam biçimi olarak kullanmasıyla ilgilidir. Bu yaşam biçimini benimseyen toplumlarda bireylerden beklenen niteliklerin tür ve düzeyleri giderek artmakta, bu durum daha nitelikli eğitim anlayışını ön plana çıkarmaktadır (Güven ve Kürüm, 2008). Nitelikli eğitim anlayışı ise eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanan bireyleri gerekli kılmaktadır. Çünkü, hızla gelişen ve değişen dünyaya ancak düşünen bireyler uyum sağlayacaktır. Düşünen insan bilgiyi üretebilir, kullanabilir ve değerlendirebilir (Semerci, 1999). İnsanın en belirgin özelliği olan "düşünebilme" böylelikle ön plana çıkmaktadır. Gerçekten de "İnsanı diğer canlılardan ayıran özellikler nelerdir?" sorusu için akla ilk gelen yanıt onun düşünen bir varlık oluşudur (Taşdelen, 2012). TDK (2018) sözlüğünde "Duyum ve izlenimlerden, tasarımlardan ayrı olarak usun, bağımsız ve kendine özgü eylemi; karşılaştırmalar yapma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama yetisi" olarak tanımlanan düşünme; bir sonuca varmak amacıyla bilgi ve kavramları inceleme, karşılaştırma ve aralarında ilişkiler kurarak başka düşünceler üretme işlemi (Ülger, 2012) olarak da tanımlanabilir.

* Bu çalışma, Leyla Tüzer'in (2016) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'na ait yüksek lisans tezinden üretilmiş olup, 4. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde (2016) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, hgberkant@gmail.com

*** Sınıf Öğretmeni, İstasyon İlkokulu, Dulkadiroğlu, Kahramanmaraş, leylaahmettuzer4601@gmail.com

Düşünürken, mevcut bilgi ve deneyimlerimizi işler, zihinsel kapasitemizi aktif hâle getiririz. Düşünme sürecinde daha önceki deneyimlerimiz, duyularımızın algıladıkları ve zihinsel süreçlerimiz bize yardımcı olur. Düşünme süreci, bir deneme sürecidir. Her yeni düşünme, yeni bir denemedir (Taşdelen, 2012). Duman'a (2009) göre düşünmeyi geliştirmede şu faktörler önemlidir: Bağlamsal, deneyimsel ve metinsel öğelerden yararlanma, farkındalıklar sağlama, tematik kavramlar ve ilişkilendirilmiş bilgilerden yararlanma, farklı zekâ alanlarını kullanma, tartışmalar yapma, örnek olaylardan yararlanma, tahmin etme ve hipotez kurma, ilgi alanlarını dikkate alma, soru sorma, mantıksal akıl yürütme, eleştirel ve yaratıcı düşünme, beyin fırtınası yapma, vb.

Düşünmeye yönelik tüm bu tanımlar ve açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, düşünme zihinsel bir süreçtir. Düşünme, öncelikle var olan durumu anlamak, daha sonra ilişkileri belirlemek ve sonunda bir anlam çıkarabilmektir (Ariol, 2009). Nasıl ki bireyler görünüşleri, ilgileri, zevkleri, fiziksel yetenekleri, bilgi birikimleri itibarıyla birbirlerinden farklı özellikler gösteriyorlarsa, zihinsel gelişimlerinde, öğrenme ve düşünme etkinliklerinde de farklılıklar sergilerler. Bu farklılıklar, insanların yeteneklerini farklı yollarla kullanmalarına ve olaylara farklı tepkiler vermelerine yol açmaktadır (Dinçer, 2009). Bireyler arasındaki bu farklılıklar "stil" kavramına dayandırılabilir. Bireylerin gerek günlük etkinliklerini gerçekleştirirken gerekse öğrenme sürecinde davranış edinmeye çalışırken, becerilerini işe koşmak için tercih ettikleri yaklaşımlar ve yollar "stil" olarak ifade edilebilir (Buluş, 2005). Stil, bir zekâ düzeyi ya da kişilik özelliği değildir; ancak zekâ ile kişiliğin bir etkileşimidir. Daha basit bir anlatımla, stil ne kadar zeki olduğumuzla ilgili değildir; zekâyı nasıl kullandığımızla ilgilidir (Grigorenko ve Sternberg, 1995). Sternberg'e (2009) göre stil, insanların neler yapmayı tercih ettiklerini, yani sahip oldukları yeteneklerden nasıl yararlandıklarını daha iyi anlamalarını sağlar. Stil, yetenek değildir; var olan yeteneklerimizi kullanmada tercih ettiğimiz yoldur (Sternberg ve Grigorenko, 1995). Bu iki kavram arasındaki önemli ayrıma göre, yetenek bir şeyi ne kadar iyi yapabildiğimizi ifade ederken; stil, belirli bir şeyi yaparkenki tercihimizdir.

Birey, sahip olduğu çeşitli özelliklerde olduğu gibi düşünmede de stil sahibidir. Bu bağlamda düşünme stili, bireylerin karşılaştıkları çeşitli problemlere, olaylara, olgulara ve değişkenlere karşı sergileme eğilimi gösterdikleri zihinsel süreçler olarak tanımlanabilir (Sternberg, 2009; Sünbül, 2004). Birey çevresiyle olan etkileşimi, edindiği tecrübeler ve kalıtımının etkisiyle, olaylara farklı yönlerden bakmakta ve farklı sonuçlar çıkarmaktadır. Bu farklı yaklaşımlar bireyde düşünme stillerini oluşturmaktadır (Coşkun ve Tufan, 2009). Düşünme stili kavramı ilk olarak Sternberg (1988) tarafından ortaya atılmıştır. "Zihinsel Benlik Yönetimi Kuramı" ile Sternberg, bireyin zihinsel işleyişini bir toplumun yönetimine benzetmekte (Balkıs, 2003) ve benzer bir şekilde düşünme stillerini oluşturmamız ve kendimizi yönetmemiz gerektiğini ileri sürmektedir (Sünbül, 2004). Kurama göre, bunu yapmanın çeşitli yolları vardır. Kişi hangi iş yapma biçimini ya da becerisini kullanma yolunu, yani düşünme stilini seçeceğini belirlerken, kendisi için en uygun ve rahat olanı tercih etme yoluna gider. Bu bakımdan, çevresel durumların gereklilikleri nedeniyle çoğu insan kullandıkları düşünme stilinde esnekler ve uyum sürecinde kullandıkları düşünme stilinde değişen oranlarda başarılıdırlar (Buluş, 2005).

Zihinsel Benlik Yönetimi Kuramı'nda beş farklı boyutta 13 düşünme stilinden bahsedilmektedir. Bu 13 düşünme stilinin karakteristik özellikleri aşağıdaki gibidir (Fer, 2005):

I. İşlevler:

- *Yasama*: Yenilikçi, yaratıcı, fikir üreten, kendisi karar veren.
- *Yürütme*: Uyumlu, verilen talimatları izleyen, kuralları uygulayan ve uygulatan.
- *Yargı*: Değerlendiren, görüş belirten, eleştiren.

II. Formlar:

- *Monarşik*: Aynı anda tek amaca ve işe odaklanan, azimli, gayretli, aklına koyduğu işi bitiren.
- *Hiyerarşik*: Çok işi, aynı anda, öncelik belirleyerek yapan, sorunlara farklı açılardan bakan.
- *Oligarşik*: Çok işi, aynı anda, öncelikleri belirlemeden yapan, birkaç hedefle motive olan.
- *Anarşik*: İşlere rastgele yaklaşan, sistemlere karşı direnen, uyum sağlamakta zorlanan.

III. Düzeyler:

- *Global*: Soyut düşüncelerle, genel çerçeveye uğraşan, çoğu zaman ayrıntıları görmezden gelen.
- *Lokal*: Somut düşüncelerle, ayrıntılarla uğraşan, gerçekçi.

IV. Alanlar:

- *İçsel*: Bağımsız, kendine yeten, iletişimden kaçınan, içine kapanık, göreve odaklı.
- *Dışsal*: Başkalarıyla çalışan, sosyal olan, bağımlı olan, cana yakın.

V. Eğilimler:

- *Liberal*: Yenilikçi, geleneğe karşı çıkan, hayalci, belirsizlik içeren durumlarla uğraşan.
- *Muhafazakâr*: Geleneksel, denenmiş tercih eden, mevcut kurallara uyan, belirsizlikten kaçınan.

Farklı meslek gruplarında olduğu gibi öğretmenler de kendilerine özgü düşünme stillerine sahip olabilirler ve sahip oldukları stiller mesleki performanslarına yansiyabilir. Betoret (2007), öğretmenlerin düşünme stillerinin öğrencilerin ders doyumlarının ve öğrenme süreçlerinin yordayıcısı olduğunu belirtmektedir. Bu bakımdan, öğretmenlerin kullandıkları düşünme stiline farkında olması, az kullandıkları düşünme stillerini zamanla fonksiyonel hale getirmeleri ve düşünme stillerinin çeşitli değişkenlere göre nasıl şekillendiğinin belirlenmesi, stillerin eğitim-öğretimde göz önünde bulundurulmasını ve öğretim programlarının ona göre düzenlenerek daha etkili olmasını sağlayabilir (Özbaş ve Uluçınar Sağır, 2014). Bireyin hangi düşünme stilini daha yoğun kullandığının bilinmesi, etkili olmayan düşünme stillerinin zamanla daha fonksiyonel olanlarla değiştirilmesi ve düşünme stillerinde duruma göre esnek olabilmeye becerisinin kazandırılması ile bireyin üretkenliği, verimi ve uyumu artırılabilir. Böylece daha etkili ve kaliteli bir yönetim anlayışının geliştirilebilmesi için gerekli ortamın oluşturulması sağlanabilir (Balgalmış, 2007).

İlgili alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin düşünme stillerine yönelik karşılaşılan çalışmalardan bazıları şunlardır: Zhang ve Sternberg (2002) düşünme stilleri ve öğretmenlerin özelliklerini araştırmışlardır. Duru (2002), çalışmasında öğretmen adaylarının düşünme stillerini bazı psikolojik özellikler bağlamında ele almıştır. Palut (2003), ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenlerinin kişisel ve öğretmen rolündeki düşünme stillerini incelemiştir. Adak (2006), okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik tutumları ile düşünme stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Betoret (2007), öğretmenlerin düşünme stillerinin öğrencilerin ders doyumlarına ve öğrenme süreçlerine etkisini araştırmıştır. Ağcayazı Altuntaş (2008), okul yöneticilerinin düşünme stilleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Oflar (2010) ilköğretim öğretmenlerinin düşünme stillerini incelerken, Bilgiç (2010) ise ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin ve öğretmenlerin düşünme stillerini karşılaştırmıştır. Düzgün (2011), fen ve teknoloji öğretmenlerinin düşünme stilleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Özdemir (2012), ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin genel erteleme davranış eğilimleri ile düşünme stillerini analiz etmiştir. Özbaş ve Uluçınar Sağır (2014), sınıf öğretmenlerinin düşünme stilleri ve kullandıkları ölçme-değerlendirme yöntemleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır.

İlgili alanyazında öğrencilerin ve öğretmen adaylarının düşünme stillerine yönelik yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır: Zhang (2001), düşünme stillerinin akademik başarıya etkisini incelemiştir. Akboy, Argun ve İkiz (2003) PDR lisans ve lisansüstü programında öğrenim gören öğrencilerin düşünme stillerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Albaili (2007) düşük, orta ve yüksek başarılı lise öğrencileri arasındaki düşünme stilleri farkını araştırmıştır. Buluş (2000; 2005), Fer (2005), Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2008), Dinçer ve Saracaloğlu (2011) ile Esmer (2013) öğretmen adaylarının ve eğitim fakültesi öğrencilerinin düşünme stillerini çeşitli değişkenler bakımından incelemiştir. Kaya (2009), ilköğretim 6-7-8. sınıf öğrencilerinin düşünme stillerini çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Başol ve Türkoğlu (2009) sınıf öğretmeni adaylarının düşünme stilleri ile kontrol odağı durumları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çatalbaş (2006) ve Merdin (2010), lise öğrencilerinin düşünme stillerini incelemiştir. Yıldızlar (2010), farklı kültürlerden gelen öğretmen adaylarının düşünme stillerini karşılaştırmıştır. Tortop, Çalışkan ve Dinçer (2012), öğretmen adaylarının kişilikleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır.

Yukarıda değinilen çalışmalarda öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğretmen adaylarının düşünme stilleri çoğunlukla korelasyon analizine dayalı olarak incelenmiştir. Bu çalışmada ise sınıf öğretmenlerinin düşünme stilleri çeşitli değişkenlere göre incelenirken, özellikle medeni durum değişkeninin ele alınması ile diğer çalışmalardan ayrıldığı görülmektedir. Ayrıca, bireyin formal eğitim yaşamının ilk yıllarında edindiği davranışlarda önemli oranda etkili olan sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerinin ve bunlarla etkileşimde olan çeşitli demografik özelliklerin belirlenmesinin, düşünmenin ön plana çıkarıldığı günümüzdeki eğitim sistemleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın problem cümlesi "Sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerinin çeşitli değişkenlerle olan ilişkisi nedir?" şeklinde ifade edilebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1.Sınıf öğretmenleri düşünme stilleri bakımından nasıl bir dağılım göstermektedir?

2.Sınıf öğretmenlerinin düşünme stilleri arasında; (a)cinsiyetlerine, (b)medeni durumlarına, (c)mesleki kıdemlerine, (d)yaşlarına göre anlamlı fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009).

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Kahramanmaraş ili Onikişubat, Dulkadiroğlu ve Türkoğlu ilçelerindeki sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu evrendeki 13 ilkokulda görev yapan 171 sınıf öğretmeni çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Öğretmenlerin belirlenmesinde, verileri toplamanın pratikliği dikkate alındığından kolay ulaşılabilir örnekleme tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Örneklem özelliklerine yönelik betimsel istatistikler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Örneklem özelliklerine yönelik betimsel istatistikler

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Erkek	97	56.7
	Kadın	74	43.3
Medeni Durum	Evli	131	76.6
	Bekâr	40	23.4
Yaş	22-27 arası	20	11.7
	28-33 arası	66	38.6
	34-39 arası	48	28.1
	40 ve üzeri	37	21.6
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	34	19.9
	6-10 yıl	53	31.0
	11-15 yıl	48	28.1
	16 ve üzeri yıl	36	29.0
Toplam		171	100.0

Tablo 1’e göre, araştırmaya katılan öğretmenlerden çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Medeni durumu evli olan öğretmenlerin ve yaş değişkenine göre 28-33 yaş arası ve mesleki kıdeme göre 6-10 yıl arası çalışan öğretmenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Düşünme Stilleri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Düşünme Stilleri Ölçeği (DSÖ): Araştırmada veri toplama aracı olarak Sternberg ve Wagner (1992) tarafından geliştirilen ve Sünbül (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan “Düşünme Stilleri Ölçeği” kullanılmıştır. 94 maddeden oluşan ölçek, beş ana başlık altında toplam 13 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Sünbül (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutları ile ilgili hesaplanan güvenilirlik katsayıları sırasıyla; Yasama .70, Yürütme .74, Yargı .78, Monarşik .70, Hiyerarşik .78, Oligarşik .71, Anarşik .72, Global .71, Lokal .72, İçsel .82, Dışsal .86, Liberal .83 ve Muhafazakâr .85 şeklindedir. Bu çalışmadan elde edilen verilerle yeniden hesaplanan güvenilirlik katsayıları alt boyutlara göre sırasıyla; Yasama .84, Yürütme .81, Yargı .83, Monarşik .66, Hiyerarşik .77, Oligarşik .77, Anarşik .83, Global .82, Lokal .77, İçsel .87, Dışsal .88, Liberal .88 ve Muhafazakâr .89 şeklindedir. Ölçeğin tamamından elde edilen güvenilirlik katsayısı ise .95 olarak tespit edilmiştir. Bu nedenle ölçme aracının yeterli düzeyde güvenilir olduğu karar verilmiştir.

Kişisel Bilgiler Formu: Öğretmenlere ait kişisel bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından uzman görüşleri doğrultusunda kişisel bilgiler formu geliştirilmiştir. Anket şeklinde düzenlenen bu form ile katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu, mesleki kıdemi ve yaşı gibi kişisel bilgileri belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın verileri, veri toplama araçlarının örneklemedeki öğretmenlere görev yaptıkları okullarda doldurulması yoluyla toplanmıştır. Her bir madde için puanlama 1 ile 5 arasında (Her zaman: 5, Sık sık: 4, Bazen: 3, Nadiren: 2, Hiçbir zaman: 1) değişmektedir. Her bir alt boyuttan alınan toplam puan arttıkça o alt boyutun temsil ettiği düşünme stilini kullanma eğiliminin de arttığı kabul edilmektedir. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde; frekans dağılımlarına, ortalama değerlere, standart sapmalara yönelik hesaplamalar yapılmış ve bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Mann Whitney U-testi, Tukey HSD testi ve Kruskal Wallis H-testlerinden yararlanılmıştır (Büyüköztürk, 2010). Elde edilen bulgulardan sonuçlara ulaşılmıştır.

3. BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin aritmetik ortalama, minimum, maximum ve standart sapma değerleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerine ilişkin betimsel istatistikler

Düşünme Stilleri	N	$\bar{X}$	Min.	Max.	Ss
Yasama	171	4.26	2.38	5.00	.571
Yürütme	171	3.97	2.13	5.00	.577
Yargı	171	3.72	1.75	5.00	.627
Monarşik	171	3.71	2.00	5.00	.564
Hiyerarşik	171	4.11	2.00	5.00	.533
Oligarşik	171	3.49	1.86	5.00	.659
Anarşik	171	3.05	1.00	5.00	.849
Lokal	171	3.56	1.71	4.86	.632
Global	171	3.53	1.71	5.00	.693
İçsel	171	3.39	1.00	5.00	.805
Dışsal	171	3.85	1.86	5.00	.684
Liberal	171	3.86	2.00	5.00	.698
Muhafazakâr	171	3.22	1.00	5.00	.815

Tablo 2’ye göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin en çok yasama düşünme stiline ($\bar{X}$ =4.26), en az ise anarşik düşünme stiline ($\bar{X}$ =3.05) sahip oldukları görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin düşünme stilleri puanlarının cinsiyete göre analizine ilişkin bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Sınıf öğretmenlerinin düşünme stili puanlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Düşünme Stilleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Yasama	Erkek	97	33.95	4.59	169	.47	.633
	Kadın	74	34.29	4.56			
Yürütme	Erkek	97	31.66	4.51	169	.49	.622
	Kadın	74	32.01	4.78			
Yargı	Erkek	97	29.92	4.70	169	.34	.734
	Kadın	74	29.66	5.43			
Monarşik	Erkek	97	26.04	4.15	169	.25	.800
	Kadın	74	25.89	3.68			
Hiyerarşik	Erkek	97	28.50	3.79	169	1.16	.247
	Kadın	74	29.17	3.65			
Oligarşik	Erkek	97	24.23	4.71	169	.72	.468
	Kadın	74	24.75	4.50			
Anarşik	Erkek	97	21.55	6.24	169	.35	.723
	Kadın	74	21.22	5.56			
Lokal	Erkek	97	24.87	4.66	169	.31	.750
	Kadın	74	25.09	5.12			
Global	Erkek	97	24.88	4.31	169	.37	.711
	Kadın	74	24.60	4.59			
İçsel	Erkek	97	24.30	5.39	169	1.45	.147
	Kadın	74	23.04	5.90			
Dışsal	Erkek	97	26.76	4.63	169	.67	.503
	Kadın	74	27.25	5.00			
Liberal	Erkek	97	27.02	4.65	169	.18	.852
	Kadın	74	27.16	5.21			
Muhafazakâr	Erkek	97	22.95	6.04	169	.95	.343
	Kadın	74	22.12	5.22			

Tablo 3 incelendiğinde, sınıf öğretmenleri arasında yasama [t(169)=.47], yürütme [t(169)=.49], yargı [t(169)=.34], monarşik [t(169)=.25], hiyerarşik [t(169)=1.16], oligarşik [t(169)=.72], anarşik [t(169)=.35], lokal [t(169)=.31], global [t(169)=.37], içsel [t(169)=1.45], dışsal [t(169)=.67], liberal [t(169)=.18], muhafazakâr [t(169)=.95] düşünme stili açısından cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (p>.05). Buna göre kadın sınıf öğretmenleriyle erkek sınıf öğretmenlerinin tercih ettikleri düşünme stilleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı ifade edilebilir.

Sınıf öğretmenlerinin düşünme stilleri puanlarının medeni duruma göre analizine ilişkin bulgular Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Sınıf öğretmenlerinin düşünme stili puanlarının medeni duruma göre t-testi sonuçları

Düşünme Stilleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Yasama	Evli	131	34.24	4.70	169	.71	.473
	Bekâr	40	33.65	4.11			
Yürütme	Evli	131	31.82	4.69	169	.06	.948
	Bekâr	40	31.77	4.44			
Yargı	Evli	131	29.70	5.10	169	.48	.628
	Bekâr	40	30.15	4.75			
Oligarşik	Evli	131	24.53	4.61	169	.37	.711
	Bekâr	40	24.22	4.67			
Anarşik	Evli	131	21.57	6.03	169	.65	.513
	Bekâr	40	20.87	5.66			
Lokal	Evli	131	24.93	4.59	169	.91	.860
	Bekâr	40	25.07	3.85			
Global	Evli	131	24.95	4.89	169	.17	.361
	Bekâr	40	24.15	4.72			
İçsel	Evli	131	24.01	5.37	169	1.06	.288
	Bekâr	40	22.92	6.44			
Dışsal	Evli	131	26.88	4.74	169	.45	.652
	Bekâr	40	27.27	4.98			
Liberal	Evli	131	26.79	5.93	169	1.39	.164
	Bekâr	40	28.02	4.49			

Tablo 4 incelendiğinde, sınıf öğretmenleri arasında yasama [t(169)=.71], yürütme [t(169)=.06], yargı [t(169)=.48], oligarşik [t(169)=.37], anarşik [t(169)=.65], lokal [t(169)=.91], global [t(169)=.17], içsel [t(169)=1.06], dışsal [t(169)=.45], liberal [t(169)=1.39] düşünme stilleri açısından medeni durumlarına göre anlamlı bir fark yoktur ($p>.05$). Diğer bir ifade ile evli olan sınıf öğretmenleriyle, bekâr olan sınıf öğretmenlerinin tercih ettikleri düşünme stilleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Monarşik, hiyerarşik ve muhafazakâr düşünme stillerinin medeni durum değişkenine göre analizinde, Levene testi sonucunda grupların varyanslarının eşit olmadığı ($p<.05$) belirlendiğinden, bu stiller Mann Whitney-U testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Sınıf öğretmenlerinin düşünme stili puanlarının medeni duruma göre U-testi sonuçları

Düşünme Stilleri	Medeni Durum	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Monarşik	Evli	131	85.24	11166.50	2520.50	.716
	Bekâr	40	88.49	3539.50		
Hiyerarşik	Evli	131	85.47	11196.50	2550.50	.799
	Bekâr	40	87.74	3509.50		
Muhafazakâr	Evli	131	91.11	11935.50	1950.50	.014*
	Bekâr	40	69.26	2770.50		

* $p<.05$

Tablo 5’e göre, sınıf öğretmenleri arasında monarşik [U(169)=2520.50] ve hiyerarşik düşünme stili [U(169)=2520.50] açısından anlamlı bir fark yoktur ($p>.05$). Ancak muhafazakâr düşünme stili [U(169)=1950.50] açısından anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Bu anlamlı farkın ise sıra ortalamaları dikkate alındığında evli olan öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerinin mesleki kıdeme göre analizine ilişkin sonuçları Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Sınıf öğretmenlerinin düşünme stili puanlarının mesleki kıdeme göre ANOVA sonuçları

Düşünme Stilleri	Mesleki Kıdem (yıl)	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p
Yasama	1-5	34	35.02	3.61	Gruplararası	62.3	3	20.78	.996	.396
	6-10	53	33.90	4.24	Gruplarıçi	3485.7	167	20.87		
	11-15	48	33.37	5.13	Toplam	3548.1	170			
	16 ve üzeri	36	34.50	5.00						
Yürütme	1-5	34	32.00	4.49	Gruplararası	48.1	3	16.05	.748	.525
	6-10	53	31.42	5.18	Gruplarıçi	3584.1	167	21.46		
	11-15	48	31.41	4.00	Toplam	3632.3	170			
	16 ve üzeri	36	32.75	4.66						
Yargı	1-5	34	30.20	4.55	Gruplararası	68.2	3	22.75	.902	.442
	6-10	53	30.50	5.17	Gruplarıçi	4212.3	167	25.22		
	11-15	48	28.95	4.85	Toplam	4280.6	170			
	16 ve üzeri	36	29.55	5.42						

Tablo 6 (devamı)

Düşünme Stilleri	Mesleki Kıdem (yıl)	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p
Monarşik	1-5	34	26.26	2.70	Gruplararası	19.6	3	6.54	.415	.742
	6-10	53	26.12	4.15	Gruplarıçi	2634.1	167	15.773		
	11-15	48	26.10	4.26	Toplam	2653.7	170			
	16 ve üzeri	36	25.33	4.26						
Hiyerarşik	1-5	34	29.05	3.05	Gruplararası	22.4	3	7.47	.532	.661
	6-10	53	28.47	3.92	Gruplarıçi	2349.1	167	14.06		
	11-15	48	28.54	3.43	Toplam	2371.5	170			
	16 ve üzeri	36	29.36	4.42						
Oligarşik	1-5	34	23.73	3.99	Gruplararası	33.0	3	11.01	.513	.674
	6-10	53	24.35	4.94	Gruplarıçi	3588.2	167	21.48		
	11-15	48	25.00	4.53	Toplam	3621.2	170			
	16 ve üzeri	36	24.58	4.86						
Anarşik	1-5	34	20.94	5.19	Gruplararası	34.1	3	11.36	.318	.812
	6-10	53	22.05	6.24	Gruplarıçi	5971.6	167	35.75		
	11-15	48	21.29	6.27	Toplam	6005.7	170			
	16 ve üzeri	36	21.08	5.86						
Lokal	1-5	34	24.94	3.61	Gruplararası	19.2	3	6.41	.324	.808
	6-10	53	25.38	4.35	Gruplarıçi	3310.5	167	19.82		
	11-15	48	24.51	4.89	Toplam	3329.7	170			
	16 ve üzeri	36	24.97	4.68						
Global	1-5	34	23.94	4.19	Gruplararası	117.5	3	39.18	1.68	.173
	6-10	53	24.16	5.38	Gruplarıçi	3891.0	167	23.30		
	11-15	48	26.02	4.07	Toplam	4008.6	170			
	16 ve üzeri	36	24.75	5.41						
İçsel	1-5	34	23.52	5.53	Gruplararası	33.5	3	11.16	.347	.791
	6-10	53	23.57	5.73	Gruplarıçi	5373.4	167	32.17		
	11-15	48	23.47	5.91	Toplam	5406.9	170			
	16 ve üzeri	36	24.61	5.37						
Dışsal	1-5	34	26.23	4.79	Gruplararası	51.8	3	17.28	.749	.524
	6-10	53	26.59	5.53	Gruplarıçi	3850.9	167	23.06		
	11-15	48	27.39	3.61	Toplam	3902.8	170			
	16 ve üzeri	36	27.66	5.02						
Liberal	1-5	34	27.35	4.97	Gruplararası	18.597	3	6.19	.256	.857
	6-10	53	27.13	4.81	Gruplarıçi	4048.2	167	24.24		
	11-15	48	26.58	4.51	Toplam	4066.8	170			
	16 ve üzeri	36	27.41	5.52						

Tablo 6 incelendiğinde, sınıf öğretmenleri arasında yasama [F(3, 167)=.996], yürütme [F(3, 167)=.748], yargı [F(3, 167)=.902], monarşik [F(3, 167)=.415], hiyerarşik [F(3, 167)=.532], oligarşik [F(3, 167)=.513], anarşik [F(3, 167)=.318], lokal [F(3, 167)=.324], global [F(3, 167)=1.68], içsel [F(3, 167)=.347], dışsal [F(3, 167)=.749] ve liberal düşünme stili [F(3, 167)=.256] açısından mesleki kıdeme göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (p>.05). Diğer bir ifade ile sınıf öğretmenlerinin tercih ettikleri düşünme stilleri arasında mesleki kıdeme göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Muhafazakâr düşünme stilinde, mesleki kıdem değişkenine göre yapılan analizde, Levene testi sonucunda grupların varyanslarının eşit olmadığı (p< .05) belirlendiğinden, bu stilin analizi Kruskal Wallis H-testi ile yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Sınıf öğretmenlerinin muhafazakâr düşünme stili puanlarının mesleki kıdeme göre Kruskal Wallis H-testi sonuçları

Düşünme Stili	Mesleki Kıdem (yıl)	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Muhafazakâr	1-5	34	66,49	3	10,41	.015*
	6-10	53	88,38			
	11-15	48	101,23			
	16 ve üzeri	36	80,63			

*p< .05

Tablo 7'ye göre, sınıf öğretmenleri arasında muhafazakâr düşünme stili [χ^2 (sd=3,n=171)=10.41] açısından mesleki kıdeme göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<.05). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U-Testi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde, sınıf öğretmenleri arasında muhafazakâr düşünme stilinde mesleki kıdemi 1-5 yıl ile 16 yıl ve üzeri [U(169)=520.5] olanlar arasında, 6-10 yıl ile 11-15 yıl [U(169)=1070.0] olanlar arasında, 6-10 yıl ile 16 yıl ve üzeri [U(169)=880.0] olanlar arasında, 11-15 yıl ile 16 yıl ve üzeri [U(169)=653.0] olanlar arasında anlamlı bir fark yoktur (p>.05). Ancak mesleki kıdemi 1-5 yıl ile 6-10 yıl [U(169)=647,0] olanlar arasında ve 1-5 ile 11-15 yıl [U(169)=498,0] olanlar arasında anlamlı bir fark

bulunmaktadır ($p < .05$). Bu anlamlı farkın, sıra ortalamaları dikkate alındığında kıdemi 1-5 yıl ile 6-10 yıl olanlardan 6-10 yıl kıdemliler lehine, 1-5 yıl ile 11-15 yıl olanlardan 11-15 yıl kıdemliler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Sınıf öğretmenlerinin muhafazakâr düşünme stili puanlarının mesleki kıdeme göre U-testi sonuçları

Düşünme Stili	Mesleki Kıdem (yıl)	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Muhafazakâr	1-5	34	36.53	1242.00	647.0	.026*
	6-10	53	48.79	2586.00		
	1-5	34	32.15	1093.00	498.0	.003*
	11-15	48	48.13	2310.00		
	1-5	34	32.81	1115.50	520.5	.281
	16 ve üzeri	36	38.04	1369.50		
	6-10	53	47.19	2501.00	1070.0	.169
	11-15	48	55.21	2650.00		
	6-10	53	46.40	2459.00	880.0	.535
	16 ve üzeri	36	42.94	1546.00		
	11-15	48	46.90	2251.00	653.0	.056
	16 ve üzeri	36	36.64	1319.00		

* $p < .05$

Sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerinin yaşa göre analiz sonuçları Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9: Sınıf öğretmenlerinin düşünme stili puanlarının yaşa göre ANOVA sonuçları

Düşünme Stilleri	Yaş	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	
Yasama	22-27	20	35.50	3.42	Gruplararası	47.35	3	15.78	.753	.522	
	28-33	66	34.04	4.20		Gruplarıçi	3500.75	167			20.96
	34-39	48	33.70	4.73		Toplam	3548.10	170			
	40+	37	33.97	5.47							
Yürütme	22-27	20	32.90	3.43	Gruplararası	103.48	3	34.49	1.63	.184	
	28-33	66	31.19	5.20		Gruplarıçi	3528.86	167			21.13
	34-39	48	31.37	4.47		Toplam	3632.34	170			
	40+	37	32.91	4.09							
Yargı	22-27	20	30.35	5.41	Gruplararası	30.62	3	10.20	.401	.752	
	28-33	66	30.14	4.68		Gruplarıçi	4249.99	167			25.44
	34-39	48	29.62	5.02		Toplam	4280.61	170			
	40+	37	29.16	5.47							
Monarşik	22-27	20	26.55	2.94	Gruplararası	29.69	3	9.89	.630	.597	
	28-33	66	26.23	3.87		Gruplarıçi	2624.07	167			15.71
	34-39	48	25.35	4.24		Toplam	2653.77	170			
	40+	37	26.02	4.21							
Hiyerarşik	22-27	20	30.05	2.87	Gruplararası	50.26	3	16.75	1.20	.309	
	28-33	66	28.34	3.65		Gruplarıçi	2321.31	167			13.90
	34-39	48	28.628	3.65		Toplam	2371.57	170			
	40+	37	29.13	4.31							
Oligarşik	22-27	20	25.15	4.12	Gruplararası	26.90	3	8.96	.417	.741	
	28-33	66	24.19	4.95		Gruplarıçi	3594.35	167			21.52
	34-39	48	24.16	4.37		Toplam	3621.25	170			
	40+	37	24.94	4.63							
Anarşik	22-27	20	21.20	5.81	Gruplararası	54.86	3	18.29	.513	.674	
	28-33	66	22.12	5.93		Gruplarıçi	5950.85	167			35.63
	34-39	48	20.93	6.16		Toplam	6005.72	170			
	40+	37	20.89	5.83							
Lokal	22-27	20	25.80	4.26	Gruplararası	42.97	3	14.32	.728	.537	
	28-33	66	24.93	4.55		Gruplarıçi	3286.82	167			19.68
	34-39	48	24.30	4.16		Toplam	3329.79	170			
	40+	37	25.43	4.64							
Global	22-27	20	23.35	4.53	Gruplararası	58.89	3	19.63	.830	.479	
	28-33	66	24.71	5.23		Gruplarıçi	3949.74	167			23.65
	34-39	48	24.89	4.49		Toplam	4008.64	170			
	40+	37	25.45	4.80							
İçsel	22-27	20	22.85	5.63	Gruplararası	78.09	3	26.03	.816	.487	
	28-33	66	24.17	5.51		Gruplarıçi	5328.82	167			31.90
	34-39	48	22.97	5.94		Toplam	5406.91	170			
	40+	37	24.51	5.49							

Tablo 9 (devamı)

Düşünme Stilleri	Yaş	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p
Liberal	22-27	20	27.30	5.15	Gruplararası	30.62	3	10.20	.422	.737
	28-33	66	27.54	4.75	Gruplarıçi	4036.23	167	24.16		
	34-39	48	26.77	4.48	Toplam	4066.85	170			
	40+	37	26.54	5.56						
Muhafazakâr	22-27	20	21.70	4.63	Gruplararası	37.33	3	12.44	.378	.769
	28-33	66	22.53	5.23	Gruplarıçi	5495.82	167	32.90		
	34-39	48	23.22	5.66	Toplam	5533.15	170			
	40+	37	22.37	7.06						

Tablo 9'a göre, sınıf öğretmenleri arasında yasama [$F(3,167)=.753$], yürütme [$F(3,167)=1.63$], yargı [$F(3,167)=.401$], monarşik [$F(3,167)=.630$], hiyerarşik [$F(3,167)=1.20$], oligarşik [$F(3,167)=.417$], anarşik [$F(3,167)=.513$], lokal [$F(3,167)=.728$], global [$F(3,167)=.830$], içsel [$F(3,167)=.816$], liberal [$F(3,167)=.422$] ve muhafazakâr düşünme stili [$F(3,167)=.378$] açısından yaşa göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Dışsal düşünme stiline yaş değişkenine göre analizinde, Levene testi sonucunda grupların varyanslarının eşit olmadığı ($p<.05$) belirlendiğinden, bu stilin analizi Kruskal Wallis H-testi ile yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Sınıf öğretmenlerinin dışsal düşünme stiline yaşa göre analizine ilişkin Kruskal Wallis testi sonuçları

Düşünme Stili	Yaş	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Dışsal	22-27 yaş	20	97.55	3	3.77	.287
	28-33 yaş	66	78.27			
	34-39 yaş	48	85.39			
	40+	37	94.35			

Tablo 10'a göre, sınıf öğretmenleri arasında dışsal düşünme stili [χ^2 (sd=3, n=171)=3.77] açısından yaşa göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Çalışmanın bulgularına göre elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Sınıf öğretmenlerinin sırasıyla en çok yasama düşünme stiline, en az ise anarşik düşünme stiline kullandıkları belirlendiğinden dolayı, öğretmenlerin en çok yenilikçi, yaratıcı, fikir üreten ve kendisi karar veren olmaya yönelik düşünme eğilimi davranışları sergiledikleri, en az eğilim gösterdikleri düşünme stili davranışlarının ise işlere rastgele yaklaşma, sistemlere karşı direnme ve uyum sağlamakta zorlanma olduğu sonucuna varılmıştır.

- Yaş ve cinsiyet değişkenlerinin öğretmenlerin düşünme stili tercihlerini etkilemediği sonucuna varılmıştır.

- Evli olan öğretmenlerin bekâr olan öğretmenlere kıyasla, mesleki kıdemi 6-15 yıl arası olan öğretmenlerin de kıdemi 1-5 yıl arası olanlara kıyasla muhafazakâr düşünme stiline daha çok kullanma eğiliminde oldukları, dolayısıyla bu öğretmenlerin diğerlerine kıyasla geleneksel olmaya, denenmiş tercih etmeye, mevcut kurallara uymaya ve belirsizlikten kaçınmaya yönelik bir düşünme stiline eğilim sergiledikleri görülmektedir.

- Öğretmenlerin medeni durumunun, muhafazakâr düşünme stili dışındaki düşünme stillerini etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Öğrenme sürecinde öğretmenin, öğrenciyle doğrudan iletişime girmesi bakımından süreçteki diğer öğelerden daha önemli bir yere sahip olduğu (Semerci, 1999) dikkate alındığında, araştırmada elde edilen sonuçlardan biri olarak sınıf öğretmenlerinin yasama düşünme stiline ait yenilikçi, yaratıcı ve fikir üretme odaklı düşünme özelliklerini daha çok kullanma eğiliminde olduklarının belirlenmesinin, günümüz eğitim sistemlerinin gerektirdiği öğretmen özellikleri dikkate alındığında öğrencilerin öğrenmelerine yapacakları katkı bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Kocasaraç ve Karataş (2017), yenilikçi öğretmenlerin eğitim sisteminin gelişmesi açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca çalışma sonucunda, öğretmenlerin anarşik düşünme stillerini en az düzeyde kullanma eğilimi sergiledikleri belirlenmiştir. Eğitim örgütlerinde verim ve etkililik için sadece insan unsurunun fiziksel varlığının yeterli olmadığı, aynı zamanda örgüt çalışanlarının işleri ve örgütleri ile ilgili pozitif duygu ve düşüncelere sahip olmaları gerektiği (Çevik ve Köse, 2017) göz önüne alındığında, elde edilen bu sonucun öğretmenlerin özellikle okulun örgütsel yapısına uyum sağlamaları bakımından önemli olduğu belirtilebilir. Bu sonuçlara paralel olarak Oflar (2010) ilköğretim öğretmenlerinin, Yıldızlar (2010) ise öğretmen adaylarının yasama düşünme

stiline en çok, muhafazakâr düşünme stiline ise en az eğilim gösterdikleri sonucuna varmışlardır. Çubukçu (2004a), çalışmasında öğretmen adaylarının en çok yasama ve hiyerarşik düşünme stillerine eğilim gösterdiklerini belirlemiştir. Balgalmış ve Baloğlu (2005), lise öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada öğrencilerin en çok tercih ettikleri ilk üç düşünme stilinin yasama, yürütme ve yargı; en az tercih ettiklerini düşünme stillerinin muhafazakâr, dışsal ve anarşik düşünme stilleri olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edildiği üzere öğretmenlerin yasama düşünme stiline eğilim gösterdikleri sonucunu desteklemektedir. Bu sonuçların aksine, Bilgiç (2010) tarafından yönetici ve öğretmenlere yapılan çalışmada yöneticilerin en çok anarşik düşünme stilini, en az ise yasama düşünme stilini; öğretmenlerin ise en çok muhafazakâr düşünme stilini, en az ise yasama düşünme stilini kullandıkları görülmüştür. Canbolat (2011) tarafından öğretmen adaylarına yapılan çalışmada öğretmen adaylarının en çok tercih ettikleri düşünme stilleri muhafazakâr, lokal ve oligarşik; en az tercih ettikleri ise yasama, yürütme ve hiyerarşik düşünme stilleridir. Çubukçu (2004b) ise öğretmen adaylarının en çok kuralcı ve hiyerarşik düşünme stillerine eğilim gösterdiklerini belirlemiştir. Görüldüğü gibi, alanyazındaki çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenlerin düşünme stillerine eğilimleri bakımından farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu farklı sonuçların nedenleri, öğretmenlerin kişilik özelliklerinin yanı sıra, aldıkları formal ve informal eğitime ve öğretmenlik mesleğine yönelik donanımlarına dayalı olabilir.

Çalışmada öğretmenlerin düşünme stillerinin cinsiyet değişkeninden etkilenmediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuç Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2008), Kaya (2009), Çelik (2008), Tortop, Çalışkan ve Dinçer (2012) ile Özbaş ve Uluçınar Sağır (2014) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir. Hem bu çalışmada hem de yukarıda değinilen çalışmalarda düşünme stillerinin cinsiyete göre farklılaşmadığının belirlenmesi, çalışmaların gerçekleştirildiği örnekleme cinsiyetin düşünme stilini etkileyebileceği bir ortamın sağlanmamasından kaynaklı olabilir. Alanyazında ulaşılan bazı araştırmalarda ise cinsiyet değişkeninin düşünme stilini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Zhang ve Sternberg (2002), cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin düşünme stillerinin bir yordayıcısı olduğunu belirlemişlerdir. Çubukçu (2004b), erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla kuralcı düşünme stilini, monarşik düşünme stilini ve geleneksel düşünme stilini daha çok kullandıklarını belirlemiştir. Bilgiç (2010) tarafından yapılan çalışmada erkek öğretmenlerin yasama ve hiyerarşik düşünme stili boyutu ile ilgili puanları, kadın öğretmenlerin puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Canbolat (2011) tarafından yapılan çalışmada erkek öğretmen adaylarının hiyerarşik, kadın öğretmen adaylarının ise lokal ve muhafazakâr düşünme stillerini daha çok tercih ettikleri belirtilmiştir. Çelik (2008) tarafından öğretmen, yönetici ve müfettişlere yapılan çalışmada kadınların düşünme stillerinden en çok yürütme, erkeklerin ise en çok hiyerarşik düşünme stilini tercih ettikleri görülmüştür. Düzgün (2011) tarafından yapılan çalışmada ise fen ve teknoloji öğretmenlerinden kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre yürütme ve oligarşik düşünme stillerini daha fazla tercih etmektedir. Oflar (2010) tarafından yapılan çalışmada ise erkek öğretmenler yürütme düşünme stilini daha çok tercih etmektedirler.

Çalışmada elde edilen diğer bir sonuca göre, düşünme stilleri yaş değişkeninden etkilenmemektedir. Bu durum, örnekleme döneminde öğretmenlerin kritik bir dönemde kazandıkları düşünme stilinin zamanla değişmeye direnç göstermesi ile açıklanabilir. Bu sonuç, Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2008) ve Oflar (2010) tarafından yapılan çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Bu sonuçların aksine Buluş (2005), yaş ilerledikçe yasama ve hiyerarşik düşünme stillerini kullanma düzeyinin yükseldiğini, lokal düşünme stilini kullanma düzeyinin ise düştüğünü tespit etmiştir. Ağcayazı Altunataş (2008) tarafından okul yöneticilerine yapılan çalışmada ise, okul yöneticilerinin artan yaşla birlikte oligarşik, lokal ve muhafazakâr düşünme stillerine uyan davranışları daha çok sergiledikleri tespit edilmiştir.

Çalışmada, öğretmenlerin medeni durumunun muhafazakâr düşünme stili dışında diğer düşünme stilleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı belirlenmiştir. Muhafazakar düşünme stiline bu etki, evli olan öğretmenler lehine olmuştur. Palut ve Sevinç'e (2008) göre muhafazakâr öğretmenler, hâlihazırdaki kural ve yöntemleri benimserler; değişiklikleri en aza indirmeye gayret ederler, belirsizliklerden mümkün oldukça kaçmayı tercih ederler, yeni fikirler üretebilirler, fakat bunların var olan gelenek ve göreneklere ters düşmemesine özen gösterirler. Evli olan sınıf öğretmenlerinde muhafazakâr düşünme stilinin daha baskın olmasında, evliliğin getirdiği sorumluluklarla birlikte, özellikle çalışan eşlerin hayatlarını düzene koymak adına daha planlı olması, hayatlarının belirli bir düzen içerisinde ilerlemesi için belirli kural ve yöntemleri benimsemeleri ve bu şekilde değişikliğe açık olmamaları etkili olmuş olabilir. Ayrıca evlilikte ihtiyaç duyulan düzenlilik ve bütünlüğün ise plan ve süreklilik gerektirmesi de bu duruma yol açmış olabilir. Diğer yandan, yaşanan bölgeye ait gelenek ve göreneklerin evli çiftlerin muhafazakâr düşünme stiline yakın olmalarında etkili bir faktör olarak görülebilir. Benzer biçimde Özdemir (2012) tarafından yapılan araştırma sonucunda da ilköğretim öğretmenlerinin düşünme stillerinin medeni durumlarına göre farklılaştığı ve evli

olan öğretmenlerin bekâr öğretmenlere kıyasla daha fazla muhafazakâr düşünme stillerini kullandıkları belirlenmiştir. Diğer yandan bu çalışmanın sonucu, Çekiç Şençaylar (2009) tarafından yapılan medeni durumun düşünme stilleri üzerinde farklılık yaratmadığına dair çalışmanın sonuçlarıyla çelişmektedir.

Yapılan çalışmada 6-15 yıl arasında mesleki kıdemi bulunan öğretmenlerin 1-5 yıl arasında kıdemi olanlara kıyasla daha fazla muhafazakâr düşünme stiline eğilim gösterdikleri belirlenmiştir. Muhafazakâr stile eğilim gösteren 6-15 yıl arası kıdemin, meslekteki en olgun ve tecrübeli dönem olduğu dikkate alındığında, bu kıdemdeki öğretmenlerin görece olarak mesleki tükenmişliğinin henüz oluşmadığı, sistemi yeterince tanıdığı ve tecrübelendiği varsayılabilir. Bu anlamda öğretmenlerin uyum sağladıkları sistemdeki değişikliklere açık olmayabilecekleri düşünülebilir. Ayrıca sınıf öğretmenleri meslekte geçirilen yıllar arttıkça işlerini geleneksel yöntemlerle yaparak yenilikten kaçınma eğiliminde olabilirler. Bu durumun ortaya çıkmasında, uzun süreli olarak aynı sınıfta bulunmaları nedeniyle daha önceden denedikleri ve doğruluğuna inandıkları yöntemlerle dersi işlemeleri, düzenin bozulmaması adına hâlihazırda işleyen bir sürecin dışına çıkmamaları etkili olmuş olabilir. İlgili alanyazın incelendiğinde, Zhang ve Sternberg (2002), mesleki iş tecrübesinin düşünme stillerinin bir yordayıcısı olduğunu belirlemişlerdir. Balgalmuş (2007) tarafından eğitim yöneticilerine yapılan çalışmada mesleki kıdem değişkenine göre oligarşik ve muhafazakâr düşünme stillerinde farklılık bulunmuştur. Çelik (2008) tarafından öğretmen, yönetici ve müfettişlere yönelik yapılan çalışmada kıdem değişkeni incelendiğinde; yürütme, oligarşik, lokal, dışsal, liberal ve muhafazakâr düşünme stilleri tercihinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Çekiç Şençaylar (2009) tarafından okul öncesi eğitim personeline yapılan çalışmada mesleki kıdem değişkenine göre monarşik düşünme stiline ve global düşünme stiline farklılığa rastlanmış ve yöneticilerin mesleki kıdemi arttıkça oligarşik ve muhafazakâr düşünme stiline tercih düzeylerinin arttığı görülmüştür. Ağcayazı Altuntaş (2008) tarafından okul yöneticilerine yapılan çalışmada yöneticilik kıdemi fazla olan okul yöneticilerinin kıdemleri daha az olanlara göre oligarşik, anarşik, lokal ve muhafazakâr düşünme stiline daha fazla kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

- Çalışmada sınıf öğretmenlerinin çeşitli düşünme stillerine farklı oranlarda eğilim gösterdikleri belirlendiğinden, öğretmenlerin eğitiminde onların farklı düşünme stillerine sahip olmalarının doğal bir durum olduğu ve çeşitli düşünme stillerinin aslında düşünce zenginliğini sağlayabileceği ön planda tutulduğunda, farklı düşünme stillerinin oluşmasını destekleyecek eğitim ortamları düzenlenebilir.
- Çalışmada sınıf öğretmenlerinin en çok yasama düşünme stiline eğilim gösterdiklerinin, en az düzeyde ise anarşik düşünme stiline eğilim gösterdiklerinin belirlenmesinin, öğretmenlerin yeniliğe açık olmaları ve sisteme uyum sağlamaları açısından önemli olduğu düşünüldüğünden, öğretmenlerin eğitiminde özellikle yaratıcı, eleştirel, analitik düşünen ve bilimsel düşünceye yatkın öğretmenlerin yetişmesine önem verilmesi önerilebilir.
- Çalışmanın örneklemini sınıf öğretmenleri oluşturduğundan, düşünme stilleriyle ilgili ileride yapılacak çalışmalar farklı branşlardan öğretmenler üzerine gerçekleştirilebilir.
- Çalışmada düşünme stili ile çeşitli demografik değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinden, başka çalışmalarda öğretmenlerin düşünme stiline derslerinde tercih ettikleri eğitim felsefesi ve kullandıkları öğretim yöntemleri gibi değişkenlerle olan ilişkisi de incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Adak, A. (2006). *Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik tutumları ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Ağcayazı Altuntaş, E. (2008). *Okul yöneticilerinin düşünme stilleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Akboy, R., Argun, Y. ve İkiz, E. (2003). PDR lisans ve lisansüstü programında öğrenim gören öğrencilerin düşünme stilleri ve benlik saygılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 283-292.
- Albaili, M. A. (2007). Differences in thinking styles among low-, average-, and high achieving college students. *The 13th International Conference on Thinking*, 1, 5-10.
- Arıoğlu, Ş. (2009). *Matematik öğretmen adaylarının bütüncül ve analitik düşünme stillerinin matematiksel problem çözme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Balgalmuş, E. (2007). *Eğitim yöneticilerinin düşünme stilleri ile başa çıkma davranışları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Balgalmuş, E. ve Baloğlu, M. (2005). Lise öğrencilerinin matematik başarıları ile düşünme stilleri arasındaki ilişki. *XI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Özet Kitabı* (s. 28-30).
- Balkıs, M. (2003). *Üniversite öğrencilerinin düşünme stilleri ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Başol, G. ve Türkoğlu E. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının düşünme stilleri ile kontrol odağı durumları arasındaki ilişki. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 733-757.

- Betoret, F. D. (2007). The influence of students' and teachers' thinking styles on student course satisfaction and on their learning process. *Educational Psychology-An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 27(2), 219-234.
- Bilgiç, E. (2010). *İlköğretim okullarında görevli yöneticilerin ve öğretmenlerin düşünme stillerinin karşılaştırılması (Adana ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Buluş, M. (2000). *Öğretmen adaylarında yüklenme karmaşıklığı, düşünme stilleri ve bilişsel tutarlılık tercihinin bazı psikososyal özellikler ve akademik başarı çerçevesinde incelenmesi*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Buluş, M. (2005). İlköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profili açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6(1), 1-24.
- Büyükköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Canbolat, N. (2011). *Matematik öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgileri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Coşkun, G. ve Tufan, S. (2009). *Müzik eğitimi ana bilim dalı öğrencilerinin düşünme stilleri*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda (Türkiye'de Müzik Eğitiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri) sunulmuş bildiri, 23-25 Eylül 2009, Samsun.
- Çatalbaş, E. (2006). *Lise öğrencilerinin düşünme stillerinin akademik başarı ve ders tutumları arasındaki ilişkisi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çekiç Şençaylar, C. (2009). *Resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan eğitim personelinin düşünme stilleri ile denetim odakları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, B. (2008). *Kadın yöneticilere yönelik tutumlar ve düşünme stilleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Çevik, A. ve Köse, A. (2017). Öğretmenlerin okul kültürü algıları ile motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 996-1014.
- Çubukçu, Z. (2004a). Öğretmen adaylarının düşünme stillerinin belirlenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 87-106.
- Çubukçu, Z. (2004b). Öğretmen adaylarının düşünme stillerinin öğrenme biçimlerini tercih etmelerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı* (s.6-9).
- Diñer, B. (2009). *Öğretmen adaylarının düşünme stilleri profillerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Diñer B. ve Saracaloğlu, A. S. (2011). Öğretmen adaylarının düşünme stillerinin karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 701-744.
- Duman, B. (2009). *Neden beyin temelli öğrenme?* Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Duru, E. (2002). *Öğretmen adaylarında kişi-durum yaklaşımı bağlamında yardım etme davranışı, empati ve düşünme stilleri ilişkisi ve bu değişkenlerin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Düzgün, Z. (2011). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin düşünme stilleri ile problem çözüme becerileri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Esmer, E. (2013). *Öğretmen adaylarının zihinsel stil tercihlerinin (düşünme stillerinin) incelenmesi*. Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Fer, S. (2005). Aday öğretmenlerin düşünme stilleri nedir? XIV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özet Kitabı* (s. 681-687).
- Grigorenko, E. L., & Sternberg, R. J. (1995). Thinking styles. In Saklofske D.H., & Zeidner M. (Eds.), *International Handbook of Personality and Intelligence. Perspectives on Individual Differences* (205-229). Boston, MA: Springer.
- Güven, M. ve Kürüm, D. (2008). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online E-Dergi*, 7(1), 53-70.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, B. (2009). *İlköğretim 6-7-8. sınıf öğrencilerinin düşünme stilleri ile matematik akademik başarılarının okul türüne, cinsiyete ve sınıf düzeyine göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kocasarıç, H. ve Karataş, H. (2017). Fen ve sosyal bilimler liselerinde görev yapan öğretmenlerin yenilikçi öğretmen özelliklerine yönelik algıları: Bir durum çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research*, 10(52), 783-797.
- Merdin, S. (2010). *Lise öğrencilerinin düşünme stilleri*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Ofar, Y. (2010). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stilleri*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Özbaş, N. ve Uluçınar Sağır, Ş. (2014). Sınıf öğretmenlerinin düşünme stilleri ve kullandıkları ölçme değerlendirme yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 365-386.
- Özdemir, O. S. (2012). *İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin genel erteleme davranışı eğilimleri ile düşünme stillerinin analizi*. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Palut, B. (2003). *İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenlerinin kişisel ve öğretmen rolündeki düşünme stillerinin incelenmesi*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Palut, B. ve Sevinç, M. (2008). Öğretmen düşünme stilleri ölçeğinin Türkçeye uyarlama ve geçerlik-güvenirlik çalışması. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 25(2), 1-19.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N. ve Karasakaloğlu, N. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin düşünme stillerinin çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 732-751.
- Semerci, N. (1999). Öğretmenin görevi: Düşünmeyi geliştirmek. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 209-216.
- Sternberg, R. J. (1988). *The triarchic mind: A new theory of human intelligence*. New York: Viking.
- Sternberg, R. J. (2009). *Düşünme stilleri* (çev. E. Güngör). İstanbul: Redhouse Yayınları.
- Sternberg, R. J., & Grigorenko, E. L. (1995). Styles of thinking in the school. *European Journal of High Ability*, 6(2), 201-219.
- Sternberg, R. J., & Wagner, R. K. (1992). *Thinking styles inventory*. Unpublished Manuel, Yale University.
- Sünbül, A. M. (2004). Düşünme stilleri ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Eğitim ve Bilim*, 29(132), 25-42.
- Taşdelen, V. (2012). Düşünme eğitimi ve iyi hayat kavramı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 146, 20-28.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2018). *Güncel Türkçe sözlük*. www.tdk.gov.tr adresinden 09.03.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Tortop, H. S., Çalışkan, G. ve Diñer, M. (2012). Öğretmen adaylarının kişilikleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 307-319.
- Ülger, M. (2012). Düşünme eğitimi dersi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 146, 67-72.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldızlar, M. (2010). Farklı kültürlerden gelen öğretmen adaylarının düşünme stilleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 383-393.
- Zhang, L. F. (2001). Do thinking styles contribute to academic achievement beyond self-rated abilities. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 135(6), 621-637.
- Zhang, L. F., & Sternberg, R. J. (2002). Thinking styles and teachers' characteristics. *International Journal of Psychology*, 37(1), 3-12.